

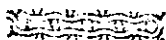

A' ROMAI TSASZARIES AP. KIRALYI FELSEG-
NEK KEGYELMES ENGEDELMÉVEL.

Indúlt BÉTSBŐL Kedden 15. Mártiusban 1791.

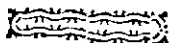
Hazánkbeli elegyes Tudósítások.

Minthogy Magyar és Erdély Országának és ebben lakó Nemzeteknek szemeik még eddig *Pofonyra* és *Kolosvárra* valának inkább függettve, mi is *Pofonyon* kezdjük ezen Levelünket, a' honnan a' 12-dikben költ Levelünkből ezeket írhatjuk — „Az Orzágtól a' minap követségbe Bétshe küldetett, mar előbbeni Levelünkben meg-nevezett 4 fő Méltóságok 9-dikben megint vizsiza érkeztenek *Pofonyba*: 10 dikben elegyes és közönséges Ország-gyűlése tartaték. Midőn ekkor a' F. Királyi H. Palatinus ezen gyülekezet' Palotájába érkezett volna, az egész Ország gyűlésétől ezen öröm kiáltással fogadták: *Eljen a' Palatinus!* Midőn az Ország gyűlése leült volna, tudokra adá a' Palatinus, hogy az ő

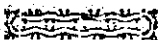
általa, Mártz. 5. dikén Bétsbe küldött kérését az Országnek a' Királyi Szék eleibe vitte, és a' Nemzetnek 's Országnek közönséges örömeire egy kegyelmes Királyi választ nyert légyen miudazokra, — Ezután a' F. Királyi feleletek fel-olvasatának, mellyek leg-előbb is azon kezdetének, hogy az Erdélyi Kantzellária a' Magyar Kantzelláriától ne válalattatnék-el; melyre e' vala a' kegyelmes felelet: „ Mivel ő Felsége az Országnek sarkalatos Törvényei mellett és az I. *Leopold* Diplomája mellett tö kelletesen meg-kívánna maradni, tehát a' nevezett Kantzelláriák, az Ország Törvénye szerint egy más-tól el-választathatnának. — „ A' második F. Királyi felelet vala az ujjonnan fel-állított *Illyriai* Udvari Kantzelláriáról, melyre ő Felsége az méltoztatott felelni, hogy ez tsak abban a' valóságban, melyben F. nehai *Mária Theresia* alatt vala, tsak egy Udvari *Illyriai Deputátionak* tartattatnék, és így ő Felsége sem edgyik Nemzetet a' másik ellen fel-nem állítaná, sem az Ország Törvényei ellen tselekedni nem akarna, és hogy ezen *Illyriai* Kantzellária a' F. Udvar Magyar Kantzelláriának és az Országnek minden meg-sértődése nélkül fogná a' maga munkáit folytatni, — Az Országnek több rendeléseire azt felelvén ő Felsége kegyelmesen, hogy mindazokat kegyelmesen el-fogadja, és a' Státusok kívánságának tökelletesen eleget télsen, fel-állta az Ország fő Birája Gr. *Züsi* Ur ő Exc. ja, és az egész Ország előtt egy igen szép és szíveket érzékenyítő beszédet tartá, mellyben meg-mutatá, mely nagyon szerezse ő Felsége a' Magyar Nemzetet, és ehhez melly buzgó Atyai szive légyen, midőn ezeknek kívánságokra Atyai módra rá-állott; — és azt is, hogy a' mi Koronánkra következő fő Hertzeg *Ferentz*, valamint mindenkor, ugy most is mely lokat szolgált légyen Nemzetünknek ezeknek meg-nyerésében, mellyért ő Felségének az Ország egy különös Ország közönetét fogná küldeni. Em-lékezetét teve ő Exc. ja ezen beszédjében arról is, hogy *Státus Referense* B. *Spielmann* Ur. is ezekben a' Ma-

a' Magyar Nemzetnek melly fok szolgálatjára lett légyen; mellyel azt bizonyította, hogy a' mi Nemzetünknek nem kis oszlopa kíván lenni. — Ezen beszédére ő Exjának felelvén a' Király Képe *Ürményi* Ur ő Exja; ezekben meg-edgyezett és a' Státusok' képében mind a' F. Palatinusnak, mind az Ország Birája ő Exjának Hazai szives indulatjokat meg-köszönte. Ezen Hazánk két nagy Oszlopjának út-mutatása után, el-végezék a' Státusok, hogy B. *Spielmann* Ur minden *Taxa* nélkül a' Hazafiványok (Indigénák) közé számláltatnék, és azt-is, hogy az Ország Birája ő Exja által, a' hitnek le-tételére hivattatnék-meg. Mindezeknek utánna azon Felséges Resolutiok olvastatának-fel, mellyekben a' Biztosok valának meg-nevezve, kik az Ország határ-széleit fognák meg-határozni. Ezek után tudtára adták az Orzágnak, hogy a' Török békeféségre, az Ország' részéről Gr. *Eszterházy* Ferentz tellyes hatalommal el-küldtetett, hogy ebben-is az Ország Törvényének elég-tétettsék. Végtére az ő Felsége kívánsága-is el-olvastaték, melyben akár békeség, akár háború idején 6000 Réklutákat és más szükséges hadi dolgokat kíván vala ő Felsége olly fel-tétellel, hogy ennek-utánna semmi Rékluta-szedés ne légyen. Erre nevezve arra-is útöt mutatott ő Felsége, hogy ennek-utánna minden Magyar Regimentek, mi-módon tartathassanak tellyes számmal. Ezek után egy Députatio rendeltetett, a' mely az ülés után a' rendbe-szedendő *Articulusokat* és magokat-is a' *Repraesentatiokat* ki-dolgozza, és ezen munkáját a' jövő Ülésnek által adhassa. — „A' mi a' Rékluták' állittását illeti, a' Státusok ebben semmi akadályt nem tettek, sőt tellyes szivvel rá-állottanak; tsak egyedül Gr. *Forgács* Miklós Ur ő Exja azt a' meg-jegyzést tette hozzá, hogy az-is dolgoztassék-ki, hogy *mely módon fog ezen Rékluta állittás végbe menni*, hogy t. i. azon felette erőszakos Verbunk mód meg-szünnyék, és a' Rekluták' állittása jó móddal mehessen végbe. Ezen meg-jegyzése ő

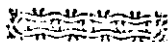
Exjának a' Deputációra bízott, hogy itt vizsgáltsék meg. — A' múlt Pénteki Ülésben az Ország Repräsentációi felolvastattak. Elsőbbször is azon 72 Artikulusok, mellyek 30 árkost foglalnak vala, és ő Felségétől visszfa küldettettek vala felolvastattak. Annak utánna következik az Orzágnak második *Repräsentációja*. Ebben ki neveztetének és *inarticuláltatának* az Orzágnak azon Tagjai, kik mind a' békeiség, mind a' Státus dolgában az Ország-gyűlése gyanánt légyenek. A' Palatinuson, Primáson, és a' Horváth-orzági Bánan kívül a' Mágúások részéről rendelteték: Ő Exja *Zitsi* Károly az Ország Birája, *Orményi* Josef Ur ő Exja a' Király Képe — a' Státusok közzül pedig *Almási* Ignázt, *Balogh* Péter és *Vaj* István Urak. Ezen Repräsentációban azon megjegyzés is történt, hogy a' Török békeiségre küldött Gr. *Eszterházi* Ferentznek ezen rendtartás is adattalsék. — 1.) Hogy semmire ollyosra rá ne álljon, melly vagy a' Király vagy az Ország méltóságával ellenkezne. — 2.) Semmi-képpen ollyost valamit meg ne engedjen, melly az Ország Törvényével ellenkezne. — 3.) Hogy minden ki telhető móddal azon légyen, hogy a' Kereskedés módja és útja elébb mozdittalsék. — A' 3-dik el-olyasott *Repräsentációban* a' Státusok ő Felségének a' *Magyar Regementeknek* ki-pótlására a' 6000 Réklutátot megígérték, és annak a' kérdésnek, a' Députációra bízott meg-fejtését, t. i. hogy pótoltsanak ki ennek utánna a' Magyar Regementek, a' következő Diétára halasztották. — Ezen Ország-gyűlése reggeli 9 órától fogva dél-utánna negyedfélig tartott, és ő Felségének által küldettetett. — Szombaton semmi más egyéb gyűlés nem vólt, hanem egy *Députatio* a' Gr. *Zitsi* Ferentz Ur ő Exja elől-ülése alatt a' Réklutát' állittása eránt, és egy más *Députatio* Gr. *Forgáts* Miklós Ur ő Exja alatt a' Kereskedés dolga eránt rendeltetett, melly ennek elől-járó punktumit fogja ki dolgozni.

A' múlt Vasárnap le-mene a' F. Király B. *Spillmánnal* Posonyba, és heifőn 11. orakor már visszfa-

is érkezének Bétsbe F. Palatinusunkal edgyütt, és még azon nap dél utáni 5 orakor Florentzia felé indula ő Felsőge a' mi F. Palatinusunkal edgyütt, és Ferentz fő Hertzeg-is *Nájsztálig* kíséré, a' honnan vízfűza jó. — A' mi F. Palatinusunk egy *Párma* Hertzeg-alfzonyt fog hozni Feleségül. — Minő hogy ő Felsőge az Orzágtól ki-dolgozott punktumokat helyben hagyta és meg-erősítette, az Országgyűlése el-bomlott; és erről a' tökéletes Tudósítás következő Levelünkben lészén. — Obesflájdinánt G. *Festetits* Majlándba mégyen az ott lévő Stab-Dragyonyok Komendánsának. — A' H. Ferdinánd fergebéli Kapitányt *Neszmery* Urat ő Felsőge Obesflájdinántá és 1000 for. fizetéssel nyugodalamra tette. — A' *Karajtzay* Obessterét Generálmájorsággal és 1500 for. fizetéssel nem különben nyugodalamba helyhezette.

Kolosvárról, mint hogy az Ország' *Diárium*a nyomtattatik, és abból leg-igazabban meg-fogunk mindent tudni, igen keveset iktatunk ide. Irhatjuk mindazáltal, hogy az itt lévő Erdély-ország-gyűlése egy néhány napi üléseket Erdélynek Magyar Ország-gal lehető öszve-kapcsolásával töltött-el, a' nagyobb rész azon vagon, hogy öszve-kaptsoltassanak. Ebben a' dologban *Députatio* rendeltetvén, ez egy munkát dolgozott az eránt, hogy mitsoda kötések és fel-tételek alatt kaptsoltathatik Erdély Magyar országhoz; ez ellen egy néhányon ellenkező munkát dolgoztanak, mellyek közzül a' nevezetesebb a' M. *Tury* *Sámuel* Ur munkája, mellyet fogunk is nem soká a' Publikummal közölni. — A' Mártz. 2 dikán tartott gyűlés egészsen délutáni negyed fél óráig nyúlt, a' F. Kormányzék' jelen-létében, és szinte csak nem ebben állapoték-meg az Ország, hogy a' Kantzellária ugy maradjon, mint volt II. *Josef* idejében: de erről lokon ugy ítélnék, hogy csak alig fogna valami lenni bélölle!!! *Dumdeliberat Roma perit saguntum!* a' Juliusi és Augustusi jégesső rontotta el még tavaly ezt az aratást — azonban várjunk időtől.

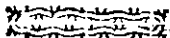
Bétsből egy igen szép ifjú Magyar Afzszonykát, a' Bujánovits Ur Hites-társát a' napokban el-lopá egy Anglus Gavallér — Közfönyyük az Anglulok barátságát!! de a' mi Magyar ifjú-afzszonykáinkat ne lopogassák — vagynak itt elegenden mások, kiket örömezz oda engedünk! — külömben nem érdemli Troja vezedelmét, mint hogy ugy sem vólt egyéb oka, mint sem a' — *judicium Paridis Spretæque injuria forma.*

Azt kiáltják minden felől: békesség! békesség! mégis már most itten Fejérvárat két hetektől fogva szüntelen hordják a' szénát, buzát és Zabot, ugy annyira, hogy már majd azt sem tudják hová vele? Hát még más föléstárakban-is mennyi lézsen, a' mellyekbe-is szüntelen takarittatik — minden nap lehet 100-150 szekereket számlálni. En tudom mitfoda jele lehetne ez a' békességnek. — A' Szabásban nyert 7 száz mázsa riskáját most árulják itten Fejérvárat, fontyát 12 kron. —

Körmözt-Bánya 26. Febr. „Azon 34 ezer forintot érő Bankó-tzedulák, mellyek felől a' 14-dik Kurirnak 215-dik lapján jelentést tett az Ur, hogy el-loptanak, már kézhez kerültenek. Egy kis Paronomából (két tsak nem egyenlő hangzatú Német szokból) előtt az egész hiba. Minden hónapban Selmets és Körmözt-Bányáról 2 ugy nevezett ezüstszekeren szoktak 1484 marka és 6 lot, az az 744 font 's 6 lot finum ezüftöt, és 11 marka 's 8 lot, az az 5 font és 24 lot finom aranyat a' Bétsi-pézn verő házhoz jó örizet alatt küldeni; minekutánna ezen szekereink a' múlt hónapban Bétsből visszátértenek, kevés idő múlva ujj teréhvél Szamolokra pénzt vittenek, a' Bányászok' ki-fizetésére, 's mind hogy pedig azon 34 ezer forintot érő Bankó-tzedulák, mellyek a' Bétsi pénz-verő Hivataltól az említett ezüft szekerekkel küldettek, Schemnitzre (Selmets-Bányára) vóltak utasítva, és a' szekerek nem sokára Schemnitzre (Szomolnokra mentek, és így a' nyaláb bankó-tzedula-is oda vitetett. Más napra kelvén az idő, midön a' pénz eránt va-

ló tudósításban, melyet a' lok kézfület közt talám tsak hébe hoba olvasott vala el az előtt a' pénzt szedő Tiszt, az is találtatnék, hogy 34ezer forintot érő Bankó-tzédulák küldettek, nagy láрма esett, mely miatt azonnal siető Posta (Staféta) küldetett Bétsbé, — a' gyanú sokokra vólt, de mint hogy az igaz jofzág Vizfza-került, a' tzédulák-is *Szomolnokról* tsak hamar vizfza-Küldötték, és így helyén van az egész dolog. Valóban ha Magyarúl lett vólna a' Levelezés, *Selmetz Bánya* helyet még a' siető szem sem olvasott vólna *Szomolnokot*

Szeben 11-dik Febr. — Ha Mahumednek *pardont* nem esmérő Országában még az fő Urához 's Hazájához való hivséget példás maga viseletével meg bizonyítjó, Hazafi-is oly sikon áll, hogy leg artatlannabb tselekedeteiben-is a' halálos eséstől félhet; mit reménylhet ott magának egy oly vakmerő ember, a' ki más ártatlan Felebaratjá boldogságának leomlott hantjain építi fel a' maga ditsősségét. A' fő Vezér *Ordret* kap az ő Urától, hogy azonnal *Schumlába* menjen, a' holott az arra rendeltetett több Tanátsos Társaival edjött a' Portának mostani Hadi Környüsállásairól értekezék. — jelen volt itten Oláh Országának mostani Fejédelme *Maurocordato-is*. Szinte midőn egy Oráig minden félelem nélkül folya e' Hadi Tanáts meg érkezik *Schumlába* a' *Capigi Basa* 1000red magával, és azonnal a' *Schumlai* Hadi Tanáts ekkori egylk Tagját a' *Duffetsi Bást* ide való jövetelének okáról tudósítja, és egyfzermind jelenti nekie, hogy oly rendeléseket parantsoljon, mely szerint, a' Népnek a' zenebonára tsak leg kisebb alkalmatossága se lehessen. Ezzel a' *Capigi Bást* be megy a' Divánba (a' Tanátsba) és a' Császárnak a' Birodalom Petsétje vizfza adásáról való írásbeli Parantsolatját által adja a' fő Vezérnek: Ennek a' fő Vezér Térdet fejet hajt: azonban a' Hadi Tanáts Tagjai a' Házból melyben folyt a' Hadi Tanáts, lassan lassan ki illantanak, 's hogy a' fő Vezér egyedül a' Házbe meg ne ijedjen a' *Capigi Bást* ott hagyják, e' nem elég, hanem még a' *Satie Basát*

*Básfút is bé bótstják. A' fő Vezér trefára nem veszi a' Dolgott nem várja, hogy a' Capigi Basa az ő grata praesenti djának okát nekie ki nyilathoztassa, hanem ragad két piffolyt, az egyikkela' Capigi Básfát, a' malikkal a' Satie Básfút akarta meg szollítani — de miből esett nem tudom, hogy egy Piffolya szollalt meg: Alig tölt el egy Szempillantás, midőn imholitt terem egy Török, a' ki is egy pár golyobissal meg terhelt puskával olyat talált az Házban menydörgeni, hogy a' szegény fő Vezér *Lelke* ijedtében az ő S r Házabol kiszalada, 's tsak el kült belé hogy estve akarattya ellen is Mahumednél vatsorált: Ha a' lelke el ment is a' fő Vezérnek, e' Telle tsak ugyan azon helyt le rogyott, és ennek nemesebb írfeze a' fő el metzetett ki ijztittatott, és meg dugva Constantzinapolyba küldetett. Ezen szokott Török játék folyt Ejtzaka 11 orakor. Más nap reggel ki hirdettetett, hogy a' fő Vezér, a' Portának parancsolatjára, az ő tetemes hibaiért, és számtalan líen telenfégéért végeztetett volna ki a' világból.*

Meg-sejtése azon Kérdésnek: Mellyek a' nevezetesebb okai annak a' felette nagy drágaságnak, melly most Magyar Országban mind az emberek mind a' barmok elelmére nézve uralkodik.

Azoknak a' kik előtt Magyar Ország mostani állapotja egy kevésé esméretes közönséges feleletjek erre a' kérdésre az: hogy a' háború és a' szük esztendők, más gyümölsöt magokkal nem hozhatnak. — De lehet é az, hogy egy hadakozás, a' mely 3 esztendőktől fogva, Magyar-orzágnak legkülsőbb szélein mind eddig foly? egy szük esztendő, egy ilyen Természettől meg áldatott Orzágot olly állapotban helyhezteszen, hogy ebben az emberek és barmok tápláltatására tartozó eledeleknek megszerzésében, még a' leg-felsőbb áron-is szinte semmi mód ne találtassék?

Igen-is meg-vallom azt, hogy ezen Hazánknek szélein 3 esztendőktől fogva tartott háboruság, az eszeségek gyakor ki hordása, az ujj Katonák fel-sze-
tése

dése által, Hazánkat nem kevésbé nyomta egy-felől: de más felől az, a' ki az Ország Majorkodása Tudományát némü-némü részben esmérí, megengedi énnékem azt, hogy|egy olyan háború, egy jól épült és alkotott Országban az Industriát, Manufacturákat, Fabrikákat, és a' Kereskedést meg-elevenítette, nevelte és fenn tartotta volna, a' pénzt az Országban hozván, annak rend-kivül-való mozgást adott, és így az Országot virágzóvá tette volna. A' mi pedig a' szük észtendőt illeti: a' szükség nem volt közönséges, és az egész Országra ki-terjedő, örömmel szemléltém sok Mezőkön az Istennek áldását, p. o. a' Bánatot az Isten füvel, és Gabonával gazdagon meg-áldotta vala: 's azonban pedig az elesések arra még a' szük észtendők előtt fellette fel hágott, egy font hús 5, 6, 7 kr.; egy tojás 1, 2, 3 kr.; egy sárga Répa, egy Karalábé 1 garas. Egy ittze Tej 6, 7, 8, 10 kr. — 1 font Vaj 24, 30 kr. — 1 font Szalonna 20, 24, 26 kr. Most pedig a' midőn ezeket írom, a' zöldség, széna, zab, tej, vaj és szalonna sok helyeken olly ritka, hogy se arannyal, se ezüsttel fel nem lehetne tserélni.

Az el-kényszeredett marha-azzal a' szalmával rágódik, melyet az ő együgyü Gazdájának füstös kunyhója bé-kormosított. A' hosszú és tartós étlenség annyira meg gyengíti őtet, hogy az Orzlopok a' rajta fekvő Épületet tovább nem bírván, egymásra rogygnak: bár szedje valaki laistromban az el-döglettek számát, tudom hogy nem fogja tsudálkozás nélkül olvasni. Magok az emberek is a' midőn azt az éhel-halásból következhető irtóztató halált el-akarják kerülni, kákából készítenek magoknak kenyeret, és a' meg elégedés helyett, vért kapnak. — Sok szomorú és irtóztató híreket kelletik minékünk addig a' mi áldott Országunkban hallanunk, míg mi az emberek és barmok tápláltatásokra uj és friss eleségeket kapunk.

De hol van hát az a' mérges kút-fő, melyből ilyen veszedelmes dolgok buzognak, a' mellyek az Országban el-áradván, azt meg-mérgeztik: mert egy hábo-

háború, még egy szük elztendő is nem elégséges arra, hogy illy Országban olly szomorú, és az érzéketlen sziveket-is meg-ható következéseket szüljön: Nézzünk tehát hátra, ha ki-tapogathatnók azt a forrást, melyből illyen szerentséltenség szokott természet szerint folyni, mellynek ha nyomába akadunk, azt egyenesen fel-fedezzük, hogy ezen mérges kút fö jó idején azok által, kiket az Isten 's a Hazának boldogsága arra hívott, be-dugattalsék.

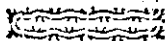
— 1538. Elztendőben I. ső *Ferdinánd* Király alatt Schlavoniában (Tót Országban) az eleségnek arra ki vólt szabva, és a' honnan mind azért hogy ezen Ország Magyar Országgal már ekkor-is egy Királyt tisztelt, mind azért hogy az említett Országgal edgyütt végzették Országok terhes dolgait, hiteles következés az, hogy Magyar Országban-is, ha nem éppen az, de nem sokkal nagyobb árra szabatott a' szükséges eleségeknek. Még pedig (nota bene) a' Király ez idő tájban mind külső, mind belső El-lenségeivel már jó darab időtől fogva hadakozik vala. *Lásd Tom. II. Decr. Const. et Artic. Incl. Reg. Hung. Ed. 1628 a' 310. lapjától fogva a' 312-hig Ferd. Reg. Const. in Diæta Budensi A. 1527. — 1538-hig nevezetesen a' 332-dig lapját. De Pretio Virtualium; Mely is szóról szóra így következik: Virtualia in Veröcze 25 Den. — in Vindvár 32 Den. — in Velike 32 Den. — Czirok den. 20. — Pinta Vini infra Quadrag. Den. 2. — Bos unus arabilis Flor. 12. — Vacca mulgibilis fl. 6. — Porcus castratus saginatus fl. 2. Porcus castratus non saginatus fl. 1. — Porca una fl. 1. — Porcus medii anni den. 50. Suellus unus intra Regnum den. 4. in confinibus den. 5. — Anser intra Regnum den. 3. in confinibus den. 4. — Capo unus intra Regnum den. 3. in conf. den. 4. — Gallina intra Regn. den. 2. in conf. den. 3. — Pullus unus den. 1. — Carnium bovinar una fuata crucif. 1. — Porcinarum fun-ta una den. 2. — Capra una den. 5. — Capra una den. 25.*

Bezzeg háború volt ekkor az Országban, 's imhol mi árra volt az eleségnek!! Ez az árra ugyan a' *Viſtualeknak* 1538-tól fogva 1785 — 86-tig mindig, észre se vehette az ember hogy nevededett; még ezen XVIII-dik Századnak második feliben is lehetett az említett árron kenyeret enni, és bort innya, de most, most egyszeribe ezeknek árra ugy felhá-gott, hogy annak 3 — 4 árrát kelletik adni: (NB.) kellett már a' háború és szűk esztendő előtt p. o. a' hús 2 król 5, 6, 7-re nevededett. A' Paraszt a' Búzának Mérőiért ez előtt 10, 12, 15 garast örömeſt el-vett, 's imhól most Pesten benn az Országban 3, 4 forintal alig elégszik-meg.

Nem akaram most mind azokat az okokat melyek ezen rend-kivül való nevededését okozták az eleségek árrának, meg-visgálni, tsak egynéhányo-
kat fogok közzüllek illetni, tudván azt, hogy az értelmes olvasókban ezeknek tudása, más vele a-
tyafiságoson, 's természet szerint együtt járó oko-
nak-is ki-tapogatóására 's fel-fedezésére jeget fog törni.

1) Ha az embereknek fokaságától is függ az Or-
szágnak virágzása, ugy Magyar Ország e' XVIII.
Századnak második feliben azzal valóban ditseked-
hetik: de hogy maga romlására, az földnek hatz-
nos mivélésére, és az okos gazdálkodásra vezető
Tudományban, tsak abban az állapotban légyen,
melyben volt ez előtt 100. — 150 esztendőekkel,
azt nékie meg-kell valani. Sap. satis.

Midön ez előtt 140 esztendőekkel amaz híres
Comenius, az Oskoláknak jobb lábra való állításá-
ra nézve a' Magyar Orzági fő Rendektől M. Or-
szágba hivattatott, és mint egy olyan Férjsiu, a'
ki miben áljon az Országok bölcsősága, 's azok-
nak virágzások egy olly bölts személséggel útozott
M. Orzágnak nevezetesebb részeiben, útozása után
1650-ben következő módon festette M. Ország-
nak akkori föld mivélését. „ Vobis dilecti Hunga-
ri, ut vestra Bona et mala melius nosse. atque illa
augere, hæc minuere annitamini ferio suadere vici-
nalis cogit amor. — Coli a vobis terram, proven-
tus

tus panis, vini, pecorum, ostendit; at non tantum Coli, quantum possit, ostendunt adhuc multa loca deserta, reliqua autem persundoric culta. Unde, nec Rerum ad vitam necessariorum, (nedum ad delicias arte factas (tam varius proventus, uti quidem in Terra tam beata posset, apparet; nec ædificiorum, vestituum suppellectilium tanta copia et splendor ut alibi: nec pagi, oppida. Urbes æque populosæ: nec denique suberraneas opes vestras Metalla et Gemmas, labore proprio eruitis, alijs ut inde ditescant relinquentes. Verbo, duplo et triplo plures alere possent quam alit si coleretur tota, et ingeniose felix hæc terra vestra. Decuplo plus vos habere queatis voluptatum ac Splendoris si bona vestra noritis et illis sciatitis uti. Singuli vestri Coloni nobilem agere possent vitam, singuli Nobiles Principum instar opibus abundare et deliciis. — Igy irt a' maga idejében a-maz élesen látó Comenius; abban a' Beszédében, mellyet irt, az elméknek míveléséről vagy ki-pallérozásáról *Oratio de cultura ingeniorum habitâ S. Patkini d. 24. Novemb. 1650. p. 20. et Seqq.*

Mely helyyesen és igazán szollott Comenius a' maga idejében? De vallyon ha mi tagadnánk is, nem maga-é e' siralmas 's jelen-való időnk-béli tapasztalás erősténé-é azt, hogy Comeniusnak ezen 1650-ben tett bölts. *Crisfisse*, ezen mi meg-világódot, és minden életre tartozó ki-pallérozott mesterségek századjának utolsó negyedén is felette reá szabható, 140 esztendőktől fogva, hány lépéseket tettünk a' mívelésben, midőn mások Oriás lépésekkel mennek elébb elébb Országok 's Hazájok boldogításában. Hány száz, mit mondok, hogy ezer laposs, (méllyen fekvő földek) földeink maradtak nekünk, még ezen 1790 ben volt szük esztendőben is miveletlen. Hylott az Isteni Jóság ezek által pottoltatja ki azt a' kárt, mellyet külömben más hazanos földeinkből kellett tapasztalnunk: Eppen az ilyen földek szoktak a' száraz esztendőkben leg-hasznosabbak lenni. Meddig neveztetnek még az illyen

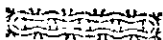
ilyen áldással gazdag földek *terra damnata*, lesznek vagy maradnak.

II. Hol van M. Országban a' *Censur Agrarius*? hol a' *Föld Regulament*? ki ki földét a' mint tetzik, 's a' mint az Apjától tanulta úgy műveli; holott olykor, a' midőn a' földnek rendetlen műveléséből illy veszedelmes következtések származnak semmi-is hasznosabb nem volna, mint olly férfiakat elő állítani, a' kik a' föld-művelésében előfordulható rendetlenségre, vagy Tunaságra vigyázván azt meg-örvösölni hatalmuk lenne, és így a' forrást mellyből az éhség drágaság forr eleve bédugdosnák.

III. A' Természet tetszető hijánosságát elmés találmányokkal kell fel-segíteni. Így potolják ki Anglia és Hollandia, a' nállok szükön gazdálkodó Természet réseit, az ő mesterséges, és az emberi elmét 's erőt felyül-múltni láttató *Canalissáival*. De mi nálunk sem ezek, sem ezekhez hasonlók nem taláttanak, a' millyenek minden öntöző Machinák, és mind azok az eszközök, mellyek által a' közelgető szükséget nemű memű részben el-lehet kerülni: a' Gabona *Depositoriunnak* szinte csak hire vagyon nálunk, Sap. satis.

IV. Az özi Gabona közönségesen fő-képpen azjal-földön, igen későre yettetik el, a' honnan oly hamar meg-se-is gyökerezhetik, mi kell neki több? egy kis tsinos hideg, úgy meg-se-éri, hogy abból gombodát nem tsinalunk: egy száraz nyar úgy kiszáraztja, hogy öröm helyet bánatot aratunk.

VI. Egy Hazáját 's maga boldogságát szerető ember-is meg-fogja nékem azt engedni ha egyenesen ki yallom, hogy nem kevés akadályára vagyon a' Gazdaságnak és ebből következhető Haza boldogságának az, hogy felette kevesen vagynak M. Országban olyan barom tartó Gazdák, a' kik a' barom tartásnak mesterségét a' lehető tökéletességben értenék: mitsoda módra, mi némű mértékre, és mitsoda gazdaságra kellenék más Nemzetek módja szerint, a' barom eledelében vigyázni; be sokan
meg-

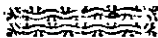

meg-kimélhetnék szénáikat, ha kik értenék, mely igen jó tápláló baromi eledelnek Neme a' Szatska: mely kevesen vagynak a' kik a' Marhák izetlen eledelét, Sóval meg izlelnék. Mert a' mit ezek közül egynéhányan gyakorolnak, az egészhez képest még csak tekintetben se jöhet.

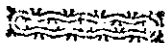
Tsudálkozik é hát még is valaki? vagy inkább a' midőn egy illy Természettől gazdagon meg-áldott földnek roszsz mivélését tapasztalhatóképpen látja, az okoskodás Törvénye szerint nem ez a' jozan 's természet szerint folyó következeft húzza-é ki; Minthogy földünket, mellyek egyedül adják Isten után az Élelmet, ugy a' mint kellene nem mivéljük, tehát nem hogy az el vett magot százanként vízfza adná, sőt a' mit el-vett, azt is maga megemészti, gyomrába el rejti hogy az ezt követő éhség drágaság által bennünket Izorgalmatolságra, és a' földnek mesterségesebben való mivélésére megtanítson. — *Semper abundabit qui rebus noverit uti sed mens utendi nescia semper leget O felices! sua sanorint Commoda Agricola!!!*

A' Boszniai szélekről az iratik: hogy Konstantinápoly a' Muszkáknak illy csoportos győzedelmei után olly nagy félelemben van, hogy számos Boszniabéliek mennek Konstantinápoly óltalmazására. — A' Porta a' maga Keresztény Jobbagyai közt ki-hirdettette azt, hogy a' ki jó szántából a' Török Birodalom meg-maradásáért fegyvert fog, minden Adótól üres, és a' Basai Rangig minden Hivatalokhoz reménysége lejend. — A' Görög Kereskedőknek szolló Levelek azt erőstik, hogy ha a' Muszka győzedelmeibe tovább-is szerentsés léfszen, ugy ötet még a' körül belől való Görögök a' kik a' Török romlásáról meg-győzettek, foglalják Konstantinápolyban bé-vezetni. —

Austriai Belgium. — Az idő egyedül az, a' mely azt a' homályt, melyet az indulatok elméink eleibe az igazság meg-homályosítására vennak elofzlattya, és arra tanít, hogy okoskodásainkat a' tsa

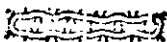
tsalhatatlan tapasztaláson fundálván, miképpen kel-
lefsék az el-multakból a' jelen-*v*aló környüállások-
ban böltselkedni. A' Belga csak ez-elött egy ez-
tendövel is a' maga Elöljáróiban az ö Hazája mel-
lett buzgolkodó *Cicerót* imádta, olly Szent völt
előtte fő Rendjeinek szavak 's példájok, hogy az
éretlen Patriotismusnak oltárára ezereenként reptül-
tek: de meg-fordült a' dolog, imhol ugyan azon em-
berek, ugyan azon Elöljáróikban kárhooztatják azt,
a' mit ez előtt benne ditsértek. Most látja immár
a' Belga azt, hogy ö a' fő Rendektöl meg-*ts*alatott,
és midön *Leopoldnak* szelid igazgatását, a' Pátrio-
ták tyránnuságával egybe hasonlitja veszi észre,
mennyire meg-részegitetett, attöl a' részegitó ital-
töl, mellyel öromest itatják a' Népet azok, a' kik
a' közönséges lármában tulajdon hasznokat vadász-
szák. Innen a' Népnek álhatatos tzielja lévén, hogy
egy kis *Restaurációt* tsináljon, 100 Deputátusokat
küld-fel a' Tanátsba, a' kik a' fő Rendeknek ezt
meg-vigyék, hogy a' nép öket Elöljáróiknak esmér-
ni nem akarja: midön a' Depntátusok a' gráditson
fel-felé mennének; a' Tanáts vévén észre a' Sáfrány
illatot, hogy a' *Deputátus* Urak a' Tanáts-házban
jobban el-férhessenek, a' Tanáts a' *Sesszióból* ki-il-
lant: azonban a' Deputátusok fel-jönek 's hát fen-
kit nem látnak, hanem egy *Notárius* mint álhatatos
Pátriotá, az asztal alatt meg-bújt völt: ezzel men-
nek a' leg-végsö ajtóhoz, mely egynéhány *Sálvé* u-
tán meg-nyilván, ott találtattak 8 Tanátsbéli Sze-
méllyek, a' kik akkor bezzeg ugyan nagy félelem-
mel és rettegéssel munkálkodják vala a' Haza, *de*
talám a' magok meg maradását, 's azonnal kérdez-
ték, talám a' mi életünket kívánjátok? készek va-
gyunk azt, a' Hazának boldogságáért ki-*ten*ni.
Melyre a' Deputátusok azt felelték: Jól laktunk már
mi Uraim, azzal a' fok Patriotismusmal, igen-is jól
laktunk: fok derék Hazafiak lettek ennek 's a' Ti
nagyra való vágyodástoknak áldozatai: Melyre
nézve nem lévén méltók arra, hogy illy el-hitetett
népnek tovább-is Elölülöi légyetek, ezen méltatlan-
ság

ságtokat mindjárt tulajdon all-írástokkal erősítetek-meg: mit tudtak a' *Státusok* tsinálni, papíro-fok tentájok nem lévén, egybe hangzott kiáltásokkal erősítették a' nép kívánságát. Ezek alatt a' nép egybe csoportozott, és közönséges tsúfságra tettek ki a' Tanátsot: a' Deputátusok minden erőszakot el ekarván távoztatni, szép tsendesen ki vizik a' Státust, ennek ki jövetelével a' nép tele torokkal kiáltotta: *Éljen Leopold!!* az ördög vigye-el a' lok *Vandernótot*, érdemesebbeket ohajtunk: A' Tanás annyira meg-szeppent vólt ekkor, hogy hintóban nem mert haza menni, hanem gyalog ösvéryeken, sikátorokon haza ballagott: ezzel a' nép s a' Deputátusok, *Minister Gróf Merci de Argenta*hoz mentenek, és addig nem nyugodtanak, míg a' Grófot arra nem vették, hogy azok a' Tisztek helyébe, kik a' népet ez előtt nyilván, most pedig alattomban tsábitották, hasznosabbakat és érdemesebbeket nem tett. 2. Hogy a' *Brabantzai Státus* azt a' pénzt, mellyet a' *Rebellio* alkalmatóságával el vesztegetett, meg-fizesse, különben meg-büntettség. 3.) Hogy azok az Előjárók, a' kik népet fel-ültették, mint a' megsértett Felsőség bűnölsei, Törvénybe idétesse, és meg-büntettségnek. — A' nép azokat kik a' Haztiak közt lévő Háborúnak okai vóltak, oly kegyetlenül üldözi, hogy nem hogy Jóságok, sőt még életek is nem lévén bátorságos, lokan a' Városhól ki költöznek. Magok a' Klástromok is hogy a' Kaputzinusok tántzára ne jusson, kemény őrzetekkel meg-vagyon rakva.

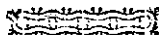
Belső Tudósítások.

Vége a Magyar-országi Diétának az idén! Az itt volt Députátus Urak között oly nagy számmal jöttek fel Betsbe, hogy alig lehetett egy utzán kereftül menni, mellyben Magyar Urakkal nem lehetne találkozni. — Igy végzödék ezen Országgyűlése: „13-dikban a' Primási Palotában elegyes Országgyűlése tartatott dél-elött; hol a' 6000 Rékluták állittásáról való végzése az Országnek fel-olvastaték; mely ez: 1.) Hogy a' Réklutáknak ölyve-fzedésekre minden nagyobb Vármegyében egy bizonyos nagy épület rendeltessék; a' kisebb Vármegyékben pedig 2 szomszéd Vármegyének egy ilyen épület; hogy a' költségnek kedvezzenek. — 2.) Azokat az egészséges nevendékeny ifjakat-is, kiknek növésékhez bizonyos reménység vagyon bé-kell venni. — 3.) A' Jászok, Kunak, és Hajduk, Húszár Réklutákat adnak. — 4.) Mihelyt a' Réklutá affentáltatik azonnal forma-ruhába öltöztessek. — 5.) A' Réklutákkal való bánásra született Magyarfi Tisztek küldessenek, kik a' Réklutákkal nemzeti módra bánhassanak 's beszélhessenek. — Ezen Gyűlésben tudtára adá az Ország-Birája a' Gyűlésnek, hogy dél-utáni 3 és 4 óra között a' Felséges Király meg fogna érkezni, kinek lóháton fognának eleibe menni azok, kiktől ki-telnék; a' többi pedig szép rendel a' Palatinus szállása előtt fogná ő Felségét illendő tisztelettel várni. — Itt a' F. Palatinus, mint Nemzetünknek fő Kapitánnya vezérlé a' Lovás-ferget ő Felsége eleibe. — Midőn szárnyra költ volna ezen hír, hogy ő Felsége fogna meg-érkezni; az egész Város mozgásba vala; az ő felesége mennél pompásobban lehető elfogadásával, és a' Városi Polgárság forma-ruhában és fegyverben állá-ki. Az Ország Rendjei a' leg-drágább gálával, és a' leg-érzékenyebb örömmel várják vala Koronás édes Attyokat II-dik Leopoldat. A' repülő hid-

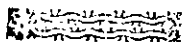

től fogva a' Primás Palotájáig ösvényt formáló a
 torban áll vala a' *Ferdinánd* gyalog serge és a' Pol-
 gári 6 Kompánia Gálában, ízélnek ereztett Zászló-
 lókkal és minden ki-gondolható muzsikával. — Az
 Ország főbb Tagjai pedig a' Duna parton várják
 vala le-irhatatlan örömmel és pompával ő Felsé-
 get — meg-érkezék 3 fertály 4 re ő Felsége *Ferentz*
 fő Hertzeggel edgyütt — itt az Orzágtól minden
 harangoknak és muzsikáknak szollása között az Or-
 szág Rendjeitől a' Primás Palotájáig kísérteték a'
 Fejedelen, a' Népek ezen öröm kiáltásai között
 Éljen a' Király! éljen a' mi édes Atyánk! — éljen
 II-dik *Leopold*!! — Ez a' pompa le irhatatlan va-
 la. Ekkor ő Felsége a' Király Képe által tudtára
 adatta a' Státuloknak, hogy hatad fél órakor kö-
 zönséges *Audientiát* fogna adni — a' honnan a'
 Státulok, a' meg-nevezett időre a' Primási nagy Pa-
 lotába ötvé-gyűltenek, a' hól a' Nemesi Rendnek
 több része a' Karba gyűlekezék. A' Dámák, kik
 ezen alkalmatossággal az ő Fejedelmeknek tisztelet-
 jére számason meg-jelentenek vala, egy számokra
 készített helyre-gyűlekezének. Meg jelenék ő Felsé-
 ge-is egész Magyar Köntösben Kalpagason ezen Gyű-
 lekezetben, és az ő Felsége számára készített Kir-
 rályi-izékbe bé-ülvén, a' Magyar fő Ifálló. *Mesler*
H. Grafalkovits egy mezittelen kardat vive ő Fel-
 ségének, Püspök *Kondé* pedig egy Keresztet. Ek-
 kor az Udvari Magyar fő Kantzellárius Gr. *Pálffy*
Károly Ur ő Exja egy igen szép Magyar *Orációt*
 tarta ő Felségéhez, melyre ő Felsége is ezen édes
 Atyai *Orációjá*val felele:

Minekelőtte az Ország Gyűlésére egybe-fereglett
 Rendek, illy hoszfas foglalatosságok után el-olozol-
 nának addig-is azt a' kevés időt melly még hatal-
 munkban vagyon, ugy kivántuk meg-nyerni, hogy
 részünk lehessen abban az örömben, melly szerint
 a' Mi hiveséges Magyar Nemzetünknek közepette
 meg-jelenhessünk: és mivel a' Mi Királyi Méltosá-
 gunknak Fényességét a' Mi Hivainknek szivekben fel-
 találtuk; nem látunk semmi szükségét a' külső Kirá-
 lyi

lyi pompára. A' Mi hiv Rendeinknek kérésére költ Kegyelmes Válaszunkból, az egész Nemzet meg-es-mérhette azt, hogy mi az Országunk Julsait, szinte ugy, mint a' Mi Királyi Méltóságunkat, a' maga valóságában szentül meg-tartani el-nem mulattuk, és hogy itselekedettel-is meg-mutattuk egy felől azt, hogy Mi mindazokat, valamellyek ezen fő czélra tárgyoznak, ugy mint ezen szabad, és a' maga Polgári Alkotmányra-szerint senkitől nem függő Magyar Nemzetnek Julsait meg-határozni és meg-erősíteni, ugy néztük, mint a' melytől Királyi Koronának nevedése, ditsősége, és állandósága függenek; más-felől pedig azt, hogy Uralkodásunknak szigor-mértékül, nem a' Mi szabados tetszésű Hatalmunkat, hanem azokat a' Törvényeket, mellyeknek magát egy szabad Nemzet közönséges meg-edgvezésből alája adta, tenni, áthatatos köteletségünknek esmerjük lenni. Altal-láthatja továbbra a' Nemzet abból azt-is, hogy immáron a' Fejedelem és a' Rendei között, az a' régen ohajtott viszont Bizodalom helyre állott, mellyet többé semmi idő, és semmi környülállások fel-nem fognak bontani. Es ennek kit kit tökéletesen meg-győzhető Jelét adták a' mi hiv Rendeink akkor, a' midőn a' mi kérésünkön kívül is, önként egy Nemes, és a' Magyar Nemzetnek illy tulajdonos ösztönéből olly segedelmeket ajánlottak, mellyek által a' mi Koronánk és a' Nemzet ditsősége s az Ország Méltósága fenn tartathassék, és ezen ajánlásokat Országok végezésiben is bé akarták iktalni: Meg vallom, hogy ollyan emlékezetető jel ez, a' mely a' mi késő Maradékunknak is követésére szolgálhat!!! A' Mi hiveséges Rendeinknek ezen ajánlását tellyes elégedéssel fogadjuk-el, és a' környül-állásokhoz képest, illendő magunk hasznunkra fordítani el-nem mulatunk. A' honnan a' Mi hiv Magyarainknak, a' mi Felséges Házunkhoz való hajlandósága, azt a' tsalhatatlan reménységet gerjeszti Mi bennünk, hogy Mi a' Mi Nemes Magyarainknak szivekben, ezen ő hennék tapasztalt szolgálatunkra való készségeket

mind annyiszor fel-fogjuk találni, valahányszor az a' Mi Igazgatásunkra bízott Birodalmunknak boldogsága, és Méltósága kívánni fogja; hogy az által az egészsz *Europa* meg-esmerje azt, hogy a' mi Felsőges Házunk a' maga kedves Magyar Országában, ha az a' maga tulajdon ösi Törvényei szerint igazgattatik, és ha ő-is a' Közönséges Jónak edgyütt való munkálkodására el-hivattatik, talál olyan erőre, mellyel *Alártnak* mérgeőbb fajzatja előtti meg-merjen állani. Amhár fokkal hajlandóbbnak érezzük Magunkat a' békeiségre, hogy sem a' Reudeknek, ezen hiv szolgálattalokkal vízfza éljünk; mindazáltal elég örömeinkre szolgál a' Minékünk, ha azzal az édes reménységgel táplálhatjuk Magunkat, hogy Mi a' Mi hiv Magyarjainkban olly tsak hatatlan bizodalmunkat helyhezettetjük, hogy az a' hiveségekkel mind annyiszor valahányszor a' Mi Országunk boldogsága kívánja, élhetünk. Szükségte lennek tartjuk továbbá az Ország Gyűlésétől, az Orzágnak terhes bajainak a' következő Ország Gyűléséig lejendő el-igazítására rendeltetett Deputatufokat a' magok kötelees foglalatosságokra hivatalunk szerint serkengetni; mert az a' forró igyekzet, kit kit azok közzül ama Nemes Kivánsággal fog lelkesíteni, hogy a' Közönséges Igazgatásnak minden Résezi leg-jobb móddal és illendőséggel kezeltessenek öfzve.

A' Palatínus ö K. Hertzegségéhez fordulóán.

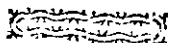
Ezek szerint által adjuk Te-néked az Orzágnak a' Mi Királyi szokott jóvá-hagyásunkal megöröfittetett végezéseit: ennek azok, a' mellyek a' Mi kedves Magyar Nemzetünkhez vífeltetett külföns Hajlandóságunknak és Kegyelmeiségünknek Jeleit magokban foglalják.

Fogadd el egyszersmind, Kedves Fiam! a' Mi Atyai Kölfönetünket, a' mellyet mostan a' Te, a' Nemzetnek tartozó köteleeségedben való hiv el-járásodért, azonn En Töllem kívánt, Tölled pedig meg-ígért hivatalod szentül való meg-tartásáért, maga

maga hív Rendeinek, kiket mind kedves flait úgy szemléli fényes Gyülekezete előtt, a' Te Edes Atyád, olly örömmel bizonyít.

Ezen F. Királyi és Atyai beszéd után meg-szollalla a' Primás és Kárdinális H. *Batthydy* Ur ő Eminentziája, és az egész Ország' képében egy beszédet tartá Országunk 's Nemzetünk Kegyelmes Féljéhez, melynek végezésével az egész jelen lévő sokaság fel-szóval kiáltja vala: Éljen a' mi F. Királyunk, a' Kegyelmes édes Atyánk Il dik *Leopold!* Ezután ő Felsőge el-távozték és a' fő Hertzeg *Ferentz* Elöl ülés alatt elegyes tanáts tartaték, melyben ő Felsőgének az Ország-gyűlését széllyel bomlani kegyelmesen meg-engedő Resolutioja el-olvasaték, és egyszersmind az all-írásal meg-erősítettett Ország ártikulusai által adatának a' Státusoknak, és fel-olvasatának. — Annak örök emlékezetére, hogy azon, Nemzetünket minden idegen Királyok felett szerető Felsőg a' Nápolyi Király, a' mi Koronázásunkat a' maga jelen-létével meg tiszeltte, az Ország emlékeztető pénzt-vertett, mellyel Gr. *Szótényi* Ur ő Exja küldetett a' Nápolyi Udvarhoz, mint Országunk Követje, kétség-kivül, hogy azt ezen Birodalomban ki-oltsza, és a' Királynak meg-érkezésével el-hánnya. — Utoljára a' mi kedves fő Hertzeg Palatinusunk, a' Primás, a' Király Képe *Ürményi* Ur ő Exjok, és végre egy az Ország nagy-lelkű Fő Birája tartának az Országhoz egy közönő és butsút vevő érzékeny beszédet, mellyeknek utánna estvéli 8 tzadfél órakor széllyel bomlék az Ország gyűlése. — 14-dikben reggeli 6 órakor meg-indula ő Felsőge Pofonyból a' fő Hertzegekkel *Ferentz* és *Leopold* Sándorral Béts-felé. Itt a' Státusok arra kérék a' Palatinust, hogy mind Ország és Nemzetünk fő Kapitányja vezérellye a' lovas Nemességet, ki az ő Kegyelmes Királyt egy Státzióig lovan fogja kísérni. E' meg-is leve, és ő Felsőge már dél előtti 11 órakor Bétsben vala, 4 és 5 óra között pedig Florentzia-felé vevé útját — a' mint már meg-irtuk. — Tegnap előtt a' N. M. K.

Tess-

Tessörző Vitézek-is, kik a' F. Palatinussal Pofonyban valának, vizsza-érkeztek, és a' Budára már ki rendelt Tessörzők nem tudjuk mikor fognak leindulni. — El-indulásával ő Felségének 2 nevezetes Kurirok érkezének-meg Bétsbe, gondoljuk az egyik *Párisból*, a' másik *Berlinből*, kiknek meg-érkezésekre egy sebess Kurir küldeték ő Felsége után, és azt akarják hinni némellyek, hogy ezen Kurir ő Felségét vizsza fogná téríteni, de mi ezt tsak akkor hiszszük, mikor látjuk. — Ezen Országgyűlésének tartása alatt egy Könyörgő Levelet nyújtatának vala-bé a' Református Prédikátorok, és a' mint közönségesen beszélik, a' Debretzeni Református Papi Kerület ő Felségének, melyben a' *Hyciarchiát*, az az: azt kéri vala ő Felségétől, hogy a' Ref. Prédikátorok minden külső Renden lévők hatalmától és igazgatásától szabadok légyenek, és egyedül tsak magoktól függjenek. Erről ő Felsége némely bölts Réf. Uraságokat tudakozván-meg, ezek azt felelték ő Felségének. Az Isten őrizzen Felséges Uram, hogy a' mi Papjaink magokra Uralkodjanak minden függés nélkül! a' más résznek-is az a' baja, hogy a' Papok magoktól függenek és Uralkodnak, ezt mi tellyességgel nem akarjuk, 's nem is lenne jó belőle — azon kivüi-is még maga Tekintetes *Luther Márton* Uram-is a' mi Prédikátorainkat az ő Halgatóiknak hatalmak alól nem hogy ki vette volna; de sőt inkább ugy alázza vetette, hogy a' leg-alább való Paraszt-embernek-is szava vagyon a' Pap meg-marasztásban — egészfen a' vizsza élésig. Így mulék el az ujj *Hyciarchia*. — A' Debretzeni Superintendens T. T. *Szathmáry* István Ur Márty. 2-dikáu Lelkére nézve az örökkévalóságba költözött, testére nézve pedig 6-dikban nagy pompával a' föld-gyomrába tétetett — nyugodjék tsendesen. Már 2. Superintendensség *Vacdl* Magyar országban.

Béts. — Ő Felsége mely nagyra szokta az Erdemet bészülni, most közelebbről-is ujj Jelét adta annak. A' Magyar Orizági Felséges Udvari Kan-

tzelláriának fő Kantzelláriusza Gróf *Pálffy Károly* Ur ő Exjában, a' kit is midőn Hivatalából lejendő el-botsáttatása végett, irásban magát ő Felségénél jelentené, Felséges Urunk tulajdon irásbéli következendő Válaszfára méltóztatott.

Kedves Gróf Pálffy! Felette sajnálom, hogy a' Gróf magát olly környülállások között helyeztetnek gondolja lenni, mely szerint azon mind ez ideig olly ditséretesen és az én tökéletes meg-elégedésemmel folytatott fő Kantzelláriusi Hivatalát letégye. Mindazonáltal a' Grófnak erántam való indulatjáról, szolgálatomra való készségéről, 's személliyemhez vívelt tiszteletéről annyira meg-vagyok győzöttetve, hogy semmit nem kételkedem a' felől, hogy e' mostani Hivatalában avagy csak vízfza jövetelemig meg-maradjon. Hogy ha pedig meghatározott akarattjában, vízfza-jövetelemmel-is álhathatos lézen, tehát a' Grófnak czimeres Erdemeit a' *Conforentz Ministeri* Ranggal meg-jutalmaztatni, örömömre fog ízolgálni, azon Kegyelemfelségemnek meg-mutatására, hogy én mely igen hajlandó légyek az érdemes Magyar Nemzet' ezen helyes kivánságának bé-tellyelítésére-is. Béts 8-dik Mártz. 1791. — *Leopold.* t. k.

Krájova 5. Febr. — „Gróf *Eszterházy* Ferentz Ur ő Exja a' maga meg érkezésével a' Generális *Kray* Igazgatása alatt azonnal Udvarlására egybe sereglett Tízti *Chorust*, az ide való Bojérokkal (Oláh fő Nemes Rendek) nyájason fogadta, — A' Bojérok ezen Uri Magyar Vendégeknek költséges Bálokkal (nota bene Pénteken) kedveskedének: a' holott-is az említett Gróf ékes Nemzeti öltözetében díszesen tántzolván, a' Bojérok, 's Kojkonáknak (Bojér. Menyetskéknak) tsudálkozáfokat 's ékes termetével-való meg-elégedéseket annyira meg-nyerte, hogy ez az mostani Oláh Nyom, nehezen fogja ezt a' *szép Magyar* el-felejtteni. — Mi az oka, hogy az itten lévő Oláhok, a' Kegyelem ajtajánál Felséges Urunknak, drága 's hoszszas időkre terjedő életéért zör-

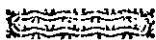
zörgetnek, sűrű Könyörgésekkel fárasztván az Egeket, hogy ezen Ország a' mi Hazánk Attyának, 's ennek érdemes Maradékának szárnyai alatt nyugodhassan? Vallyon nem *Leopoldnak* szelid és igazságos 's *Mahumednek* tyrannuságát nem esmérő Uralkodása? — Itt Januáriusnak 20. 22. 23 és 24-dik napjain, oly hóval elegy szél-vészek valának, hogy a' Házaknak csak Kéményeit lehetett látni füstölögni; ez hiteles annyiban, a' mennyiben itt a' Paraszatok kunyhója, alig vagyon egy ölyvi magosságra építve. — Nem kitsint gyanithatunk csak abból-is a' békelességre, hogy Generális *Kray* parantsolatot kapott az iránt, hogy az alatt való Rege menteknek békelességbéli szokott szálláfokat a' *Generál Commandó*nak adja által.

Ennek utánna Bétsben egy 'Sidónak sem lészen szabad le-telepni, a' kinek leg-alább is 10-ezer forintja nintsen, és már ez eránt a' Házi Gazdák kemény parantsolatot vettek, hogy a' magok 'Sidó Zsellérjeiken mind ki-adjanak. Magok a' nagyobb szakállú, pallérozattabb 'Sidók-is ezen kegyelmes Rendelesen nagyon örvendenek. — Gr. *Pergen* az Auszriai Birodalmokban volt fő *Politzáj* igazgató hivataljáról le-mondott, és Gróf *Szauer* tétetett helyebe.

Ki-épülvén elmebéli nyavallyájából Gr. *Kinszky* Filep, bizonyos jelentést tett közönségsé, a' melyben botsánatot kér egy nagy Személytől, kit a' múlt elzt. Sept. ben meg-bántott volt szóval az Udv. n. l. meg. valván, hogy midön azt iselekedh tte, eszén kívül lett légyen.

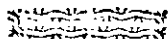
Az *Illyriai* Kantzellária eránt, következő foglatú Jelentést küldött-fel az Ország Gyülése 's Felségéhez:

'*Szentséges Ts. 's Kir. Apostoli Felség, nagy kegyelmességü Urunk!* — „Ss Felségedhez, a' múlt Elztendő' Septemberének 5-dikén fel küldött Inaug. Diplomának 3-dik Tzikkelyébe azt tettük volt, hogy a' nem-edgyesültt Görög Hitü Lakosok, mind polgári, mind vallásbéli szabadságaik eránt, közönséges

ges Törvény által tétefsenek bátorságosokká. Mert Felsőged-is azt a' kegyelmes akaratját jelentette a' Zászlós Urakhoz (Barones Regni) bocsátott Levelében, hogy a' nem-edgyesültt Görög Hitűeket tekintetbe vegyük, és a' mint ki-nyilatkoztattuk volt akkor értelmünket, az igazság, a' Köz jónak szerete- te javallotta, hogy oly számos, és hadakozó Nemzet ne tartásék ugy, jövevény; 's a' vallásra nézve, melyhez igen ragaszkodik, ne tsak a' szabad tettéstől függjön: mert az Embernek, mint Polgárnak, a' polgári, és vallásbéli jusok szeraznek bátorságot, a' mellyekről mi különöfsen akartuk bizonyosokká tenni a' nem-edgyesültt Görög Hitűeket, a' kik Tagjai már Magyar-orzágnak, nem tsak azon minden törvényeknek 's szabadságoknak közönséges meg-erősítése által, mellyek között akármely állapotú Magyar Néppel; 's ezen tselekedetünknek nem egéb volt a' tzellya, hanem a' köz boldogság, mely Szents. Felsőgednek 's a' Népek edgyesített haznaikból áll. — Sz. Felsőged, azt méltóztatott vizszi-irni Sept. 21-dikén: Nints ellenére, hogy a' nem-edgyesült Görög Hitűekről különös törvény hozattásék. Az már akkor-is szemünkbe tünt minékünk, hogy annakelotte maga Sz. Felsőged indított kegyelmessen bennünket, a' nem-edgyesült Görög Hitűek mellett való törvény-hozásra; ott pedig tsak azt mondja, hogy nem ellenzi: de mi, jóra magyarázván azt, olly értelemben tettük fel Nov. 14-dikén a' meg-állítandó Törvényt, hogy a' nem-edgyesült Görög Hitű Lakosok polgári szabadsággal ajándékoztassanak meg: valamint tehát egyenlő jusokkal fognak birni az Orzágnak más Lakosaival: úgy ugyan azon Törvények, Dikastériumok, 's Igazság Izoáltatások alatt légyenek; a' vallásnak szabad gyakorlásában pedig soha meg ne háborittassanak, hanem sérelem nélkül meg tartassanak. Ezen értelemben szívéssen akartuk közleni velek azon egész polgári juss, a' mellyel birnak a' Magyarok, kiknek gondoltuk mi őket-is, ugymint azon hazai földön szülőiteket, avagy állandóul lakozókat.

Folytatása következik.

A' Berlinben lévő Török Követ olly nyájasan és barátságosan tudja magát mindenek előtt vélelni, hogy csak nem egy közönséges szeretetre méltó embernek tartják mindenek, és ugyan azért ferge-sen szoktanak látogatására járni — Frantia nyelven igen jól beszél, de Németül is tud valamit, és így mikor hozzája szollanak, közönségesen igen azt szokta felelni: Ó be szép és módos vagy!! A' gyermekeket rendkívül szereti, és örvend, hogy nem félnek tőlle — apró Török pénzetskéket oszt a' gyerekeknek, kikkel ottan ottan jádzik. — A' játéknézó helyben éppen által-ellenben ül az Udvarral, és a' kis Király fiatskák tsókokat hányanak néki, melyeket ő igen örvendve vissza szokott vetni. — A' Királytól minden napra 50 arannya vagyon, az embereinek pedig minden napra 1 Kos és 20 tyúk; — mint egy 6 hetekig fog még Berlinbe mulatni. — Berlinben ugy itélnek többnyire mindenek, hogy a' mi Udvarunkal békeféség vagyon; de az Orosz Tsárszárnéval való háborujok el-kerülhetetlen volna. — A' Pruszszus Király a' Belgiumi Pártotütött Generál *Schönfeldet*, ki most a' Zenebonának le-tsendesedésével ott keresett vala menedék helyet magának, a' Lovas seregnek Generál Lájdinántnak tette, és mindég ezzel társalkodik, — sőt, a' mint a' Külső Levelek írják, Brüszszelben nem régiben-is 3 Pruszszus Tisztek fogattanak-el, kik már 6 hónapoktól fogva itt mulatoznak vala. Ezek most mind az *Is-mail* Várába, mind Belgiumba 's másuva-is el-érkeztek. Ezek azok a' hamis Proféták, kikről azt mondja az Irás: *ne hidjetekek nekik.* — A' mi hajdani Kedves Helytartó Heitzegünk *Albert* betegségben fekszik Bétsben.